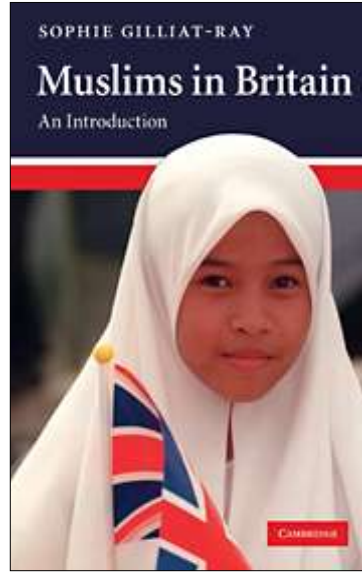

KİTAP TANITIM VE DEĞERLENDİRMELERİ

Sophie Gilliat-Ray, *Muslims in Britain: An Introduction*, Cambridge University Press, 2010, xvii+316 s.

Hazırlayan: Yakup ÇOŞTU *

11 Eylül 2001 olaylarının akabinde, İslâm ve Müslümanlar dünya kamuoyunun önemli gündem maddesi haline gelmiştir. Hem İslâm ülkelerindeki siyasi, kültürel ve ekonomik gelişmeler, hem de Batılı toplumlardaki İslâmî oluşumlar ve Müslüman topluluklar mercek altına alınmaya başlanmıştır. 7 Temmuz 2005'te Londra'da gerçekleşen bombalama olayı da İngiltere'de bulunan Müslüman toplulukların varlık ve meşruiyetlerinin tartışılması ve İslâmofobia'nın İngiltere özelinde canlanması noktasında önemli bir kaynak teşkil etmiştir. Anılan konunun, İngiliz kamusal ve akademik gündemini yoğun bir şekilde meşgul etmeye başladığına ve konuyla ilgili bilimsel araştırmaların hızla çoğaldığına şahit olunmaktadır. Bu çerçevede Cardiff Üniversitesinde Dinî ve Teolojik Araştırmalar Bölümü öğretim üyesi ve aynı zamanda

* Yrd. Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Birleşik Krallık İslâm Araştırma Merkezi yöneticisi Dr. Sophie Gilliat-Ray'ın *Britanya'da Müslümanlar* isimli çalışması da yukarıda ifade edilen hususun bir ürünü olarak değerlendirilebilir.

Bayan Gilliat-Ray'in kitabı genel olarak iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Birleşik Krallıkta İslâm ve Müslümanların tarihsel kökeni ile çeşitli İslâm ülkelerinden Müslüman toplulukların Britanya'ya göç serüvenini ele almaktadır. İkinci bölüm ise, günümüz Britanya'sında varlığını sürdüren Müslüman topluluklar ile İngiliz Müslümanların gündelik yaşamlarını tahlil etmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu Müslüman varlığın Britanya'daki sosyal ve politik önemleri analiz edilmektedir.

Britanya'da, İslâmın bir din olarak varlığı 16. ve 17. yüzyıllara kadar geri götürülebilmekle birlikte (s. 13), İngiliz toplumu içerisinde Müslüman toplulukların varlığı daha yakın dönemlerde gözle görülür hale gelmiştir (s.1). Özellikle, II. dünya savaşı sonrası dönemde, çeşitli İslâm ülkelerinden göçmen veya mülteci statülerinde toplulukların Britanya adasına geldiklerine şahit olunmaktadır. Britanya'da ki Müslüman topluluklar içerisinde ağırlıklı nüfusu, İngiliz kolonileri olarak bilinen Hindistan, Pakistan gibi doğu ve uzak doğu ülkelerinden göç eden Müslümanlar oluşturmaktadır (ss. 23-26). Zaman içerisinde, ekonomik, sosyal ve politik nedenlerden dolayı çeşitli İslâm ülkelerinden Britanya'ya göç hızlanmıştır. Göçmen Müslümanların etnik, kültürel, dini ve politik yapılarındaki heterojenlik, onların ev sahibi ülke içerisindeki gettolaşma biçimlerinde önemli bir unsur teşkil etmiştir.

Yazara göre, Britanya'daki Müslüman toplulukların dini, sosyal ve politik kimlikleri, ağırlıklı olarak İslâm Ülkelerindeki dini yapılanmaların birer izdüşümü görünümündedir. Sosyo-politik ve dini söylemlerdeki bu etkileşim, Britanya'daki Müslüman toplulukların gündelik yaşamlarından, sosyal örgütlenme biçimlerine kadar hemen hemen tüm alanlarda belirleyici bir rol oynamaktadır. Yazar bu iddiasını daha derinlemesine analiz etmek üzere, 18. yüzyıldan günümüze kadar Orta Doğu (ss. 54-83) ve Güney Asya'da (ss. 84-111) öne çıkan belli başlı İslâmi hareketlerin kısa bir tahlilini vererek, söz konusu bu oluşum ve hareketlerin lokal söylemlerinin ve parçalanmışlıklarının Britanya'nın çeşitli şehir ve kasabalarında yaşayan Müslüman göçmenlerin dini, ideolojik ve politik duruşları üzerindeki etkisine değinmektedir. Yazarın analizine göre, Müslüman göçmenlerin etnik, dini ve ideolojik söylem içeriklerindeki farklılık ve ayrışmalar, göçmen olarak yaşadıkları ülkede birlikte ve organize bir şekilde hareket etmede önemli bir engel oluşturmaktadır (s. 111).

Yazar kitabın ikinci bölümünde, Müslüman toplulukların sosyo-

demografik özelliklerinin, ev sahibi ülkedeki aile yaşantılarının, eğitim olanaklarının ile teşekkül edilen dini organizasyonların (Cammi ve diğer dini kuruluşlar) ve bu organizasyonların yönetici ve liderlerinin şekillendirdiği dini ve bireysel kimlik profilini incelemektedir.

2001 nüfus sayımına göre İngiltere ve Galler'de 1.54 milyon, İskoçya'da da 40 bin civarında Müslüman bulunmaktadır. 2009 yılı itibariyle ise Müslüman nüfusunun oranı 2,4 milyon civarında beklenmektedir (s. 117). 2001 verilerine göre İngiliz Nüfusu içerisinde % 3'e tekabül eden Müslüman nüfusu yadsınmayacak bir orandır. Müslüman göçmenlerin, zaman içerisinde İngiliz vatandaşlığına geçişi, ana vatanlarına geri dönem ihtimalini büyük oranda ortadan kaldırmış, ikinci, üçüncü hatta dördüncü kuşak neslin oluşması ve cenazelerinin büyük bir kısmının buldukları bölgelerde kendilerine tahsis edilen mezarlıklara defnedilmesi ev sahibi ülkeye entegrasyonu zorunlu kılmıştır. Bu çerçevede, yazar, Müslümanların aile yapıları, ebeveyn çocuk ilişkileri, çocukların eğitim olanakları, cinsiyetler arası ilişkiler ve dini ve sosyal konularda topluluğu yönlendiren kannaat öderleri (İmam), tesis edilen camiiler, sivil örgütler ve bunların yürüttüğü dini, kültürel ve eğitsel faaliyetler üzerinde analizlerde bulunmaktadır.

Yazar, kitabının son bölümünde Müslüman topluluğun kendilerine özgü yaşam biçimlerinin İngiliz sosyo-kültürel ve politik yaşamına olan katkılarını ele almaktadır. Bu çerçevede, Müslümanların medyadan sanata ve ticaretten politikaya tüm sosyal alanlardaki etkinlikler ile bu etkinliklerin İngiliz sivil toplumunun çoğulcu yapısı içindeki önemi üzerinde durulmaktadır.

Sophie Gilliat-Ray'ın *Britanya'da Müslümanlar* isimli çalışması, dünya genelinde oluşan spekülative Müslüman ve İslâm imajını, Britanya özelinde sağlıklı bir çözümleme çerçevesinde ele alan bir araştırma olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda adı geçen kitap, konuyla ilgilenen araştırmacılar için önemli bir başvuru yapıtı olarak görülebilir.